SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 137. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 20, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 20-го ЛИПНЯ 1990 Ч. 137 РІК XCVII

ДОНБАС ВИСТУПАЄ ЗА НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНУ

Донецьке. — Це місто 3-го липня відвідала делеґація з великобританського міста Шеффілд. Метою відвідин була зустріч з усіма неформальними організаціями Донбасу. Гості дуже цікавилися як донецькі неформали уявляють собі майбутнє України. Представники українських громадсько-політичних та культурних організацій відповіли, що бачуть своє майбутнє в українській самостійній соборній державі. Гостей вразило, що представники всього спектру політичних угрупувань — навіть анархо-синдикалісти — вважають своєю головною метою досягнення економічної та політичної самостійности України, а також антикомуністична їх орієнтація. Програма і статут УРП викликали у гостей особливу зацікавленість.

Учасники зустрічі пояснили гостям, що міжнаціональні чвари на Донбасі розпалюють представники комуністичної влади, яка разом з втратою авторитету втрачає і свої позиції. Зустріч тривала дві години, донецькі неформали задоволені, що гості з Англії розуміють гостроту українського національного питання на Донбасі.

В Донецькому 8-го липня о 10-ій годині на стадіоні „Шахтар" відбулася конференція робітників Донецької та Луганської областей. На конференції обговорювались політичні та економічні вимоги шахтарів до уряду СССР. Конференція прийняла резолюцію з вимогами: Резиґнація уряду СССР разом з президентом М. Ґорбачовим; націоналізація майна КПСС; деполітизація шкільних та дошкільнлих дитячих закладів; деполітизація МВС та армії; ліквідація парторганів на підприємствах та в установах.

Деякі промовці закликали домагатися суверенітету України у складі СССР, але більшість промовців вимагала включення у резолюцію пункту про вимогу повної державної незалежности України. Це нове явище в громадському рухові шахтарів та робітників Донбасу. Прихильники української державности відкидали можливість союзної угоди в будь-якому вигляді., Але завдяки наполегливості лідера донецьких страйкарів Юрія Болдирєва, до тексту резолюції цей пункт не був внесений. КПСС, уряди СССР та УССР неодноразово називались незаконними і узурпаторськими. КПСС відверто названа злочинною організацією, промовці вимагали притягнення її до кримінальної відповідальности за злочини проти людства. Багато промовців, уповноважених від підприємств, рішуче засуджували так званий соціялістичний шлях розвитку. Народний депутат з Волині Жмига виступив українською мовою , що дуже сподобалось шахтарям, особливо, коли він закликав їх підтримати ідею повної державної самостійности України.

Голова донецької Міської ради Махмудов сказав, що він за повний суверенітет України. Досить Москві господарювати в Україні, ми самі дамо собі раду, КПСС повинна віддати владу народові", — заявив Махмудов.

Представники 54-ох підприємств Донбасу зустріли бурхливими оплесками представників обласної організації УРП, котрі прийшли на стадіон з українською національною символікою. Декілька десятків присутніх подали заяви на вступ до УРП.

МИТРОПОЛИТ ІОАН ПРИБУВ ДО ЗСА

С. Бавнд Брук, Н.Дж. — Блискавкою під кінець минулого тижня рознеслась вістка, що до ЗСА на короткі відвідини приїжджає з України Митрополит Іоан і що він в неділю, 15 -го липня, буде гостем Їх Святости Патріярха Української Автокефальної Православної Церкви в Україні і Митрополита УПЦ в ЗСА Мстислава.

Хоча не було вже часу повідомити громаду через пресу, то в неділю зібралось в осередку УПЦеркви в ЗСА біля 1,000 вірних, які привітали гостя з України спершу при в'їзді на площу св. Андрія Первозванного, а відтак у вщерть забитій людом церкві, де Владика Іоан, разом з Владиками Константином, Антонієм і Паісієм, сослужили Патріярхові Мстиславові у Богослуженні.

Офіційно в церкві вітав Владику Іоана Патріярх Мстислав, який висловив признання йому, ієрархам, священикам і вірним в Україні за відновлення УАП-Церкви, за скликання і успішне відбуття Собору в Києві 5-6-го червня, а відтак подякував за обрання його Патріярхом.

У своєму слові Владика Іоан розповів про теперішню ситуацію в Україні, про національне і релігійне відродження, про Собор і про вибір Патріярхом Владики Мстислава ентузіястичним збором 703-ох делеґатів.

„Україна чекає на Вас, Владико", — звернувся до Патріярха Мстислава Владика Іоан. Як відомо, Владиці Мстиславові Москва відмовила в'їзд в Україну, але йдуть дальші старання, щоб такого дозволу добитися.

Згадав Владика Іоан про деякі труднощі з РПЦерквою і з українськими католиками, але й зараз же висловив надію, що з католиками справи наладнаються мирним способом, бо така є вимога часу, коли український народ став на шлях до суверенности, а то й повної самостійности.

На закінчення Владика Іоан похвалив хор Церкви св. Андрія, під керівництвом Тараса Павловського і запросив хор в Україну.

Богослуження закінчилось відспіванням могутнього „Боже Великий, Єдиний", а відтак Владика Іоан уділяв вірним миропомазання.

У пополудневих годинах відбувся бенкет в Центрі Української Культури.

Патріярх Мстислав (зліва) вітає Владику Іоана в церкві-пам'ятнику св. Андрія.

Після відправи в церкві (зліва): Владика Іоан, Владика Антоній і Патріярх Мстислав.

НІМЕЧЧИНИ ҐАРАНТУЮТЬ НЕПОРУШНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ КОРДОНІВ

Париж. — У вівторок, 17-го липня, представники Західньої і Східньої Німеччин офіційно зобов'язалися ґарантувати непорушність післявоєнних кордонів Польщі, практично забезпечивши цим кроком міжнародне визнання майбутнього об'єднання Німеччини, яке, як всі вважають, відбудеться ще в цьому році. Представники обох Німеччин зробили цю заяву на нараді, що відбулася у столиці Франції за формулою „чотири плюс два". Маються на увазі держави-переможниці у Другій світовій війні — Англія, Франція, СССР і ЗСА — плюс обі Німеччини. Крім міністрів закордонних справ шести країн у Парижі був міністер закордонних справ Кшиштоф Скубишевський. Перед початком наради західньонімецький міністер Ганс-Дітріх Ґеншер запевнив свого польського колеґу, що об'єднана Німеччина підпише з Варшавою нову економічну угоду, яка ґарантуватиме виконання контрактів між Польщею і підприємствами Східньої Німеччини.

К. Скубишевський висловив задоволення обіцяною ґарантією непорушности польських кордонів, зауваживши, що „до цієї наради проблема дійсно існувала", „але тепер ми дістали запевнення, що договір про кордони буде підписаний зразу ж після об'єднання Німеччини".

21-го червня Бундестаґ і Народна палата Східньої Німеччини прийняли ідентичні резолюції, які ґарантують кордон Польщі по Одрі — Нейсі і закликають парлямент майбутньої єдиної Німеччини закріпити цю ґарантію в договорі. Варшава, однак, вважала такий крок недостатнім. Тепер міністри закордонних справ обох Німеччин повідомили в Парижі про ряд заходів, які, за словами Скубишевського, нарешті, задовільнили Польщу.

Міністри заявили, що єдина Німеччина буде складатися лише з Берліна і територій нинішніх Східньої і Західньої Німеччин , виключивши, таким чином, з розгляду колишні німецькі землі, що відійшли після війни до Польщі.

Тепер шість міністрів закордонних справ зустрінуться 12-го вересня у Москві, де складуть проєкт угоди, в якому буде сказано, що держави-переможниці відмовляються від всіх своїх прав і зобов'язань щодо Німеччини і Берліна , які витікали з окупації Німеччини в результаті перемоги союзників у Другій світовій війні.

Проєкт договору буде поданий на затвердження Конференції у справі безпеки і співробітництва в Европі, яка відбудеться 19-го листопада у Парижі.

Відбувся мітинґ Спілки Демократичних Сил

Київ (УПА). — Біля Республіканського стадіону відбувся перший мітинґ новоутвореного політичного об'єднання Спілки Демократичних Сил України, до якої увійшли українські демократичні організації. Зібралося до 20,000 людей.

У вступному слові Роман Коваль, представник УРП, розповів про створення спілки та про її завдання, яким, за словами промовця, є відновлення української держави, в якій знайшли би своє втілення животворні принципи Декларації прав людини.

На мітинґу виступили: Євген Черншов (УНДП), Петро Марусенко (НФ СНУМ), депутат ВР УССР Олесь Шевченко, Іван Заяць, представники незалежних профспілок, гості з інших міст республіки.

Було ухвалено резолюцію, що її зачитав представник УРП Р. Коваль. У ній міститься вимога до ВР УССР домагатися повної незалежности республіки у всіх сферах діяльности та всебічної демократизації на підставі Декларації прав людини.

Шахтарі вимагали резиґнації уряду

Донецьке. — В середу, 11-го липня, в річницю страйкового руху, започаткованого шахтарями Кузбасу, гірники Донбасу провели добовий політичний попереджувальний страйк. Їх підтримали вугільники всього Совєтського Союзу, а також багато інших великих підприємств. Страйкувала 141 шахта Донбасу.

Десятки тисяч шахтарів зібралися тут на Жовтневій площі і провели мітинґ, на якому, окрім резолюції

(Закінчення на стор. 3)

Померла М. Дигдалевич

Ню Йорк. — Тут у вівторок, 17-го липня, померла на 91-му році життя широко відома в українській громаді мґр філософії Марія Дигдалевич. Колись активна членка Союзу Українок вона довгі роки була постійною учасницею майже всіх культурних українських імпрез в Ню Йорку та цікавилася живо помимо слабого здоров'я усіми подіями нашого життя. Похорон відбувся в п'ятницю, 20-го липня, з церкви св. Юра в Ню Йорку на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Покійна залишила дочку Ольгу, зятя Ралфа і трьох внуків.

Ансамбль „Веселка" з Австралії виступав в Києві

Київ (УПА). — Від 4-го до 10-го липня в Києві перебував відомий австралійський український ансамбль „Веселка". 4-го липня московський поїзд з учасниками ансамблю прибув на київський вокзал, де їх вже зустрічали представники СНУМу, УРП, Руху. На пероні майоріли українські синьо-жовті прапори.

Перебуваючи в Києві, українська молодь з Австралії разом зі своїм керівником Ярославом Соловйом, відвідали Байковий цвинтар, де поховані національні герої України: Василь Стус, Юрій Литвин та Олекса Тихий. Гості відвідали також могилу Лесі Українки. 6-го липня учасники ансамблю разом з членами неформальних організацій та знімальною групою „Укртелефільму" відвідали могилу та музей Т. Шевченка в Каневі. Був відслужений Молебень, учасники якого помолились за кращу долю українського народу. Члени ансамблю побували на святі Івана Купала, що відбулося в ніч з 6-го на 7-ме липня в київському Гідропарку. Також юнаки та юначки з Австралії багато з яких є членами СУМ та Пласту, відвідали київський осередок СНУМ.

У неділю, 8-го липня, відбувся концерт „Веселки" в Києві. Це перший за всю історію ансамблю концерт в Україні. Настільки професійного виконання танцю та співу не бачили ще кияни в жодного колективу з діяспори. Після концерту на сцену піднялися народні депутати України, члени неформальних організацій. В щирих словах подяки за чудовий вечір прозвучала й гірка нотка від того, що чекати дозволу на проведення виступів довелося півроку.

Маршрут „Веселки" відтак проляг в Західню Україну.

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 17-ГО ЛИПНЯ, на одноденній конференції Західня та Східня Німеччини вирішили заспокоїти побоювання Польщі про повоєнні німецько-польські кордони, даючи запевнення, що вони залишаться такими також після злуки обидвох країн. Ці запевнення Польща дістала на вищезгаданій конференції в Парижі т.зв. групи „двох плюс чотири", яку зорганізували міністри закордонних справ обидвох Німеччин і чотирьох союзників Другої світової війни — Америки, Совєтського Союзу, Англії та Франції — для обговорення міжнародних перспектив з приводу об'єднання обидвох Німеччин. Таким запевненням про ненарушення повоєнних німецько-польських кордонів німці запевнили собі міжнародне схвалення свого власного об'єднання.

ЧЕХО-СЛОВАЦЬКИЙ УРЯД проголосив 50-відсоткове підвищення цін на бензину, що входить у життя негайно. Міністри фінансів і економіки Вацлав Клявс і Владімір Дловгі, що були речниками цього урядового рішення, приписують його потребу таким фактам: несподіване рішення уряду СССР зменшити постачання нафти до Чехо-Словаччини, спізнення із закінченням нової рафінерії та куди більше запотребування бензини громадянами Чехо-Словаччини, які тепер не мають жодних обмежень у подорожуванні. Обидва вищезгадані міністри запевнили своїх громадян, що вони відразу звернулися до Західньої Німеччини, Австрії та нафтових продуцентів Близького Сходу про допомогу з постачанням нафти, але проблема виявилась в тому, що Чехо-Словаччина є забезпечена відповідними нафтопроводами тільки зі сторони СССР і тут треба, знайти розв'язку.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО 12 кубинських втікачів, які від минулого понеділка перебували в чехо-словацькій амбасаді в Гавані безумовно здалися місцевій владі, після неспокійних міжусобиць та притримання як закладників впродовж п'ятьох годин п'ятьох чехо-словацьких дипломатів, проблема втікачів з Куби зростає. Чотири кубинці насильно вдерлися до резиденції італійського амбасадора з вимогами політичного азилю. Таке ж число кубинців увірвалося до еспанської амбасади з вимогами видання їм віз на виїзд, а раніше кубинська поліція не допустила свого громадянина до Відділу американських інтересів, який діє під дипломатичним протекторатом швайцарської амбасади. Офіційні чинники цього відділу запротестували проти такого вчинку перед кубинськими властями.

ОФІЦІЙНЕ ПРЕСОВЕ аґентство СССР ТАСС подало до відома, що у Киргизії знову виникли нові міжнаціональні сутички, в котрих потерпіло 27 осіб, а поліція мусіла стріляти в повітря, щоби розігнати ворохобників. У місцевості Ош занотовано 18 сутичок впродовж одного вечора між киргизами та узбеками, жителями цього міста, а 21 особа потребувала шпитальної опіки. Звідомлення подає, що „молоді узбеки озброєні нафтовими бомбами атакували робітників двох фабрик і Ошський педагогічний інститут, де ушкодили викладову залю та бібліотеку, а потім продовжували напади на бюро коменданта поліції. та пожежну станцію". Ці сутички, як твердить ТАСС, виникають з приводу демонстрацій, під час яких вимагають резиґнації окружного комуністичного проводу.

СОВЄТСЬКОГО ЮНАКА 17-ти літнього Дімітрія Сімйонова, що минулого місяця примусив залогу пасажирського літака відвезти його до Швеції, повернено до Москви. Совєтські офіційні чинники з радістю привітали це рішення шведського уряду, бо це буде доброю наукою для боротьби з сильно зростаючою епідемією насильного захоплення літаків. Д. Сімйонов буде суджений, а цей злочин в СССР потягає за собою десятилітнє покарання ув'язненням, отж є всі сподівання, що видання одного „гайджекера" та його засуд знеохотить других.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ та його речник Марлин Фицвотер кілька разів підкреслювали ролю ЗСА у німецько-совєтській згоді щодо приналежности об'єднаної Німеччини до НАТО. На пресовій конференції в Білому Домі у вівторок, 17-го липня, Дж. Буш сказав, що він особисто мав телефонічні розмови, які тривали 30 та 40 хвилин цього ранку з канцлером Німеччини Гельмутом Колем та з совєтським президентом Міхаїлом Ґорбачовим, якого запевнив у тому, що НАТО не загрожує Москві. Ця телефонічна розмова відбулася вже після того, як М. Ґорбачов дав згоду на приналежність об'єднаної Німеччини до НАТО. Дж. Буш погратулював лідерам обох країн, особливо Г. Колеві за його успішну візиту до СССР. М. Фицвотер підкреслив, що Г. Коль висловив вдячність Дж. Бушові за його „дипломатичну ініціятиву", яка стала основою цієї згоди. Президент сказав, що ЗСА були на „передньому фронті" та з самого початку проголошували, що об'єднана Німеччина як член НАТО стане ґарантією стабілізації та миру в Европі. „Ще перед тим, як впав Берлінський мур, — сказав Дж. Буш, — ми підтримували ідею об'єднаної Німеччини". Найважчим кроком було переконати Совєтський Союз, але, за словами американського президента, Г. Коль та М. Ґорбачов продемонстрували „вийняткові якости лідерів у цей період змін". На закінчення Дж. Буш висловив гордість, що Европа йде шляхом до нової ери свободи.

КУБИНСЬКИЙ ТЕРОРИСТ Орляндо Бош, який був звинувачений у багатьох терористичних актах, включно з вибухом на літаку кубинської компанії в 1976 році, після двох років ув'язнення був випущений на волю в Маямі, Фла. Офіційні чинники Адміністрації Дж. Буша висловили неохоту відносно звільнення 63-літнього колишнього педіятра, побоюючись, що такий крок викличе неґативну реакцію та його тяжко буде пояснити в умовах, коли Вашінґтон бореться проти тероризму. Д-р Бош був звільнений умовно та перебуватиме під постійним наглядом. О. Бош належить до правого крила кубинських терористів, які були треновані Сі-Ай-Ей для боротьби проти диктаторського режиму Фіделя Кастро.

За ціну свічки...

Джерзі Ситі, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Втомлені очі кінорежисера Олеся Янчука у день нашої розмови в редакції „Свободи" якось особливо сумні. Тому на початку питаємося не так про його пляни, як про здоров'я та чи це йому важко привикнути до нашої вологої спеки чи перебування у Північній Америці так його втомило. Показується однак, що головною причиною його смутку і втоми є вістка, яку саме отримав з Києва про смерть свого друга в кіностудії — ще однієї жертви чорнобильської радіяції.

Чи можна, отже, дивуватися, що в цієї молодої людини немає життєрадости, яка в тому віці звичайно буває? Це може і є причиною, що він добирає собі сумну тематику фільмів, які постають під його режисурою.

Кінорежисер О. Янчук із поетом В. Баркою в Ґлен Спей. (фото: Т. Д'Авіньйон)

Перший із фільмів, що їх випустив О Янчук після закінчення кінофакультету в Київському Театральному Інституті, його кіно-деб'ют, це був 40-хвилинний фільм п.з. „В далеку путь" за сценарієм Аркадія Висоцького. Фільм здобув дуже прихильну критику і тим відкрив Олесеві майбутнє у його праці. Провідною ниткою цілого фільму є безперервний дощ і смерть прегарної жінки у силі віку. Цей фільм виготовлений у кіностудії Олександра Довженка, де О. Янчук працював помічником режисера, показано недавно в Торонто в часі фестивалю фільмів з України.

Перший успіх спонукав молодого режисера минулого року включитися у проєкт другого художнього фільму — тим разом із ще сумнішим сюжетом, а це — про Великий Голод в Україні. Проєкт виринув у об'єднанні „Земля", що займається у студії ім. О. Довженка творенням художніх фільмів із українською тематикою під проводом одного із провідних режисерів студії Юрія Іллєнка. Сценарій до цього фільму приготовив письменник і драматург Сергій Дяченко, а постановку доручено саме О. Янчукові.

І тут О. Янчук, в часі відвідин у нашій редакції, розповідає як Об'єднання взялося відразу до праці, щоб зацікавити своїм проєктом цілий український нарід. У відповідній відозві Об'єднання „Земля" п.з. „Люди добрі!" пишеться, що „цей перший ігровий

(Закінчення на стор. 4)

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС вплинуло від членів УНС до середи, 18-го липня, 1,390 чеків — дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків — на суму

31,820.30 дол.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Безконечне балакунство у Москві

Читаючи щоденні звідомлення з 28-го З'їзду Компартії СССР, подавані в „Ню Йорк Таймсі", годі позбутися враження, що найпершою характеристичною рисою цього З'їзду було балакунство. Йшлося про роль і майбутність Компартії. У дебатах виявилася її фраґментаризація. Яскраво проявилися взаємосуперечні погляди на кожну заторкувану справу. Заторкувано речі малі і великі. Але все це вміщалося у рамках жалюгідного безконечного і довжелезного балакунства. З'їзд відбувався у Москві і всім було і є ясно, що при існуванні КҐБ і його армії на сторожі партійно-державних інтересів — хід подій у кожній з 14-ти немосковських республік, складових частин Совєтського Союзу, залежить у великій мірі від ситуації у Москві, від подій на корінній Росії. А все ж — партійний З'їзд у Москві не зупинив життя і злободенних проблем тих 14-ти республік, між ними найбільшої за територією і числом населення — України. Посеред 4,700 делеґатами З'їзду було 550 з УССР. На сьомому дні З'їзду — делеґати з України отримали наказ із Києва — залишити З'їзд і вертатися, бо в Україні діються важливіші події: загроза страйку вуглекопів і дебати в місцевому парляменті про дальше відношення републіки до СССР і його центральної влади.

Це був день, в якому після вислухання звідомлень всіх членів Президентської Ради Ґорбачова, яку він покликав на місце уряду, і представників все ще не зліквідованого Політбюра — мали голосувати над вотумом довір'я. Перейшла пропозиція, щоб кожний з отих достойників звітував окремо і щоби голосувати над довір'ям кожному зокрема. Ґорбачов, що голосував на З'їзді, зорієнтувався, що можуть відмовити декому довір'я і настане скандал і криза. Тому він заапелював до присутніх, щоб голосувати над колективом, бо уряд і Політбюро діяли колективно. І знову полилася лявіна слів. Билл Келлер кореспондент „Ню Йорк Таймсу" наводить деякі частинки тих промов (з 7-го липня) і можна бачити, які безмежно нісенітні були деякі промови. Закидувано Ґорбачову і його дорадникам, що вони завинили, що від Союзу відпало шість сателітних країн. Один з найближчих дорадників Ґорбачова Александер Яковлєв подратовано відповів, що комунізм перестав існувати в сателітних країнах „не в наслідок буржуазної змови, а з волі народу". Міністрові закордонних справ Едуардові Шеварднадзе закидали, що він піддався натискові від капіталістів — і погодився на редукцію збройних сил. Шеварднадзе відповів, що редукція деяких родів зброї переведена за згодою совєтської комендантури. Присутній на партійному З'їзді маршал Серґей Ахромєв заперечив нарікання, що ніби совєтське військо в сателітних країнах „зрадило" єдність СССР. Він запевняв, що совєтська армія вірно підтримує політику уряду. Найбільші нісенітниці говорив лідер „лівого" крила Компартії Єґор Ліґачов. Він закидав Західній Німеччині, що вона переводить „анексію" Східної Німеччини і хоче її „проковтнути". Вадім Медвєдєв, партійний „ідеолог", мусів боронитися проти закидів, що він винуватий у занепаді поваги Компартії в сателітних країнах. „Яка це ідеологія, що її має боронити в такому короткому часі одна людина?!" — оборонявся огірчений ідеолог.

Із наведених кореспондентом „Ню Йорк Таймсу" вийнятків з різних промов на партійному З'їзді в Москві виходить, що страшенно низький інтелектуальний рівень цього З'їзду та повна іґноранція процесів, що проходять в широкому світі і на Сході Европи. Виходить, що вони ні трохи не розуміють, що по Европі перейшла революційна хвиля проти комунізму і вони не знають і не розуміють, у чому слабість їх державно-партійної системи.

Ще царська Росія відома була всьому світові своїм назадництвом. Карл Маркс кепкував з Росії у своєму „Капіталі" і був переконаний, що революція проти капіталізму прийде у котрійсь упромисловленій країні, а не у заскорузлій Росії. Коли ж сталося інакше і саме на терені корінної Московщини перемогла большевицька революція, яка провалила демократичний Тимчасовий уряд, то большевикам удалося відбудувати збройною силою „єдину неподільну". Але заскорузлість думки й інтелектуальний примітивізм залишився панівним у рядах членів Компартії. Марксистський експеримент з монопольною диктатурою партії в усіх ділянках життя мусів довести до економічного банкрутства, а примітивізм думки мусить довести до ідеологічного банкрутства.

Михайло Кучер

„ДІТИ — НАША БУДУЧНІСТЬ"

II.

Чи знає про такий стан совєтський уряд? Знає, але не говорить про це голосно. Як альтернативу пропонує „воєнно-патріотичне виховання". Про таке пишуть „Собеседник", „Орленок" і „Зарница". Фактично всі совєтські діти мріють по війну (!). Таку „мрію" свідомо виховують батьки, фільми і серія доповідей.

У СССР у педагогіці як важлива складова частина є „воєнно-педагогічний комплекс". У цей комплекс входять книги, фільми, які пропагують війну. Таке виховання починається з дитячого садка. Існує також „молодо-армійський рух" у СССР дуже розвинений; У працях „воєнно педагогічного комплекса" беруть участь ветерани Афганістану. Таких клюбів у СССР є понад 3,000. Там „ветерани" Афганістану діляться, (!) з дітьми „своїм бойовим досвідом". Дітей, які слухають про такий „досвід" є півмільйона.

Є ще один тяжкий гріх на вихователях в СССР. Вони виховали в дітях мрії про війну. Уряд свідомо виховує у дітях такі „мрії про війну" своїм „воєнно патріотичним вихованням". У СССР провадиться воєнізація життя дітей.

І навіть „Правда", слухняна служанка партії, і „Літературна Газета" з літа 1989 року повідомила про переміну шкіл і дитячих садків в казарми. Це також треба вважати наслідком чорнобильської катастрофи — „чорнобильський мирний атом", який розповсюджується по цілій плянеті. Найбільше в цьому випадку терплять білоруські і українські діти.

Три роки після чорнобильської катастрофи совєтські газети дружньо запевняли, що уряд вжив усі потрібні заходи для евакуації населення із загрожених радіяцією районів. І тільки після трьох років цинічної партійної брехні виявляється правда. В районах, або зонах жорстокого режиму радіяції залишаються десятки тисяч дітей. Про це писала „Правда", „Літературна газета", „Неділя", „Знамя юности", „Комсомольська Правда", „Совєтська Білорусія".

Особливе затурбовання викликають діти, які з 9-ої години ранку по 7-му годину вечора, за совєтським часом, замкнені в яслах і школах. Вони три роки не були на свіжому повітрі. Як писали „Ізвєстія" — життя цих дітей обмежене стінами школи. Вони не можуть рухатися, бігати, бавитися. Їм недоступні ріки, яри, ліси, футбольні площі. Школа обернулася в казарму, у в'язницю з привозною їжею. У дітей виникла анемія. Батьки бояться давати дітям фрукти із свого саду. Діти загнані на асфальт шкільних подвір'їв. У них слабне зір і страждає психіка. А партія продовжує брехню. Ліханов, голова організації совєтського дитячого фонду, на запит Міністерства здоров'я СССР відповів: „Специфічних захворінь, зв'язаних з радіяцією у дітей не виявлено. Є скарги, але вони виникли в зв'язку з від'ємним психоемоційним станом населення, яке живе в районах із обмеженим режимом. Тут треба врахувати соціяльні проблеми і харчування. (!). Стан здоров'я дітей за три роки після чорнобильської аварії (не трагедії) не погіршився. Інфекційні захворіння не змінились. Рівень смертности дітей за минулі три роки має сталу тенденцію, а навіть йде на зниження, в областях Гомельській та Могилевській".

Так само говорив неправду перший заступник міністра охорони здоров'я БССР. Тяжко до того відноситися жартівливо, але так і хочеться сказати, згідно з поглядом „рідної" партії під впливом радіяції людина буде жити довше і буде здоровіша. І в той час „Совєтська Білорусія" повідомляє що у чотири до вісім разів побільшується захворіння легенів у районах радіяції. І ця ж газета друкує заборону Міністерства здоров'я СССР повідомляти про справжній стан захворінь. А вчителі повідомляють про випадки в школах під час науки — учні тратять свідомість, мають завороти голови, з носа тече кров.

Про переселення населення із загрожених радіяцією районів нема мови. Натомість Міністерство пропонує „оздоровлення" дітей в санаторіях протягом одного місяця та в домах відпочинку, які знаходяться на території України і Білорусії. Міністерство вирахувало кількість дітей і вагітних жінок, які потребують „оздоровлення" в 60,000.

Щоб звільнити м'ясо худоби від радіяції, її — худобу — переводять на „чисті корми" на 90-100 діб. У скандинавських країнах м'ясо таких тварин ніколи не вживають. Тварини вбивають і трупи палять.

По цілому Совєтському Союзі можна завважити невідоме досі медичне захворіння, яке приводить до випадання волосся. Цей феномен вперше виявився у Чернівцях. А восени 1989 року облисіння дітей виявлено в Естонії, далі в Москві, Пензі, Запоріжжі, Златоусті, Усть-Еатаві (?), Бійську, Гомелі. Причини облисіння медицина досі не виявила, але звернув на себе увагу інший занепокоюючий факт. Масове облисіння дітей виявляється в місцях, де працюють воєнні заводи.

Достоєвський колись писав про страшну вагу сльози однієї замученої дитини. Найкращий совєтський журнал для інтеліґенції „Новый мир" опублікував документальну повість Григорія Мєдвєдєва „Чорнобильський зошит" (рос. тетрадь). Автор за спеціяльністю атомщик аналізує трагічні події на Прип'яті і питає, а де ж висновки, де наука з минулого. Саме головне — це непевність людини, її життя, крихкість. Всемогутність людини йде впарі із повним безсиллям. Це показав Чорнобиль. Ти — людино — причина і наслідок. Врешті мучить свідомість — пошматовані радіяцією нитки хромосомів. Вони вбиті, або скалічені гени пішли в будучність. Пішли... і їх жодним способом не можна повернути та унешкідливити. З тіла і душі „рідна" партія висмоктала дух, знівечила тіло. Хто допоможе такій дитині і чи взагалі їй можна допомогти.

Релігія запевняє словами Христа — „Мені помста і Я віддам". І як це сказати хворій нещасній дитині?

Б. Ж.

„Відгукніться"

Невже ж можна не відгукнутись на появу нової педагогічної ластівки „Відгукніться", листка-зв'язку, що його видає Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада при СКВУ в Торонто (голова Іроїда Винницька, редактор Леся Храплива-Щур)?

„Відгукніться" є засобом координації та допомоги в праці нашого вчительства у всьому світі, засобом зв'язку, а не ще одним журналом, який висвітлював би навчально-виховну проблематику. Останнє третє число „Відгукніться" складене по лінії подій в Україні та в усіх країнах, які ще донедавна були відмежовані від вільного світу злощасною залізною заслоною. Редакція старається „відчинити вікна" на подих нової свободи, що нею — хоч ще в дуже обмеженому засягу — користується сьогодні наша Батьківщина.

Ми тут, у діяспорі, не можемо бути байдужі до тих подій, тим більше, що всі гості з України підкреслюють значення наших поселень поза Україною власне для них, для того всього що діється й діятиметься в Україні. Якраз можливості ближчих зв'язків з рідним краєм ставить тим виразніші вимоги для виховників у діяспорі, тим ясніше дають нам відчути нашу відповідальність.

Під кутом цієї відповідальности звертається Редакція до педагогів з проханням „Подумаймо — Розгляньмо" окреслення виховного ідеалу, підготовленого Комісією виховної системи першого СКВУ у 1967 році в Ню Йорку. Цікаво було б почути в цьому розгляді голос і наших педагогів з краю.

Окрема стаття присвячена „Декаді української мови", як також поміщено пісню Е. Драча „Віддайте мову!", що її принесли гості з України, ансамбль „Не журись"!

„Діти діяспори — дітям України" і „Заклик до шкільної молоді" інформують нас про благородну акцію учнів школи українознавства ОУА „Самопоміч" в Ню Йорку в справі поширення допомоги ровесникам в Україні.

„Президія СКВОР — зустрічається" і „Заплянowані видання СКВОР-и" ознайомлюють нас з проведеною в терені працею Президії, з її відвідинами у рідному краю, з відбутими педагогічними конференціями, нарадами, зустрічами та заходами для видання „Книги української родини" з прицілом допомоги батькам в Україні — виховати нове відроджене покоління свідомих та творчих українців християн, згідно з нашими тисячолітніми традиціями.

Рубрика „Відгуки на 'Відгукніться'" приносить ряд відгуків з різних закутків світу як також і листа однієї матері-учительки з Канади про „телеманію" — надмірне пересиджування дітей перед телевізорами, програми яких не все йдуть впарі з нашими виховними завданнями. Тут в допомогу батькам можуть прийти українські „відео" повновартісні із виховного як і мистецького погляду.

Обширну рубрику творять „Вісті" з України, Австралії, Великобританії, Канади, Польщі; з усіх дописів пробивається віра українських педагогів в невмирущість української ідеї серед молодого покоління, яке з запалом поборює усі перешкоди у затвердженні своєї української ідентичности.

Повідомлення про педагогічний курс „УВУ" у Мюнхені, „До історії нашого шкільництва", „Відзнака „Рідної Школи", „Відзначення заслужених учителів", „Нові видання", зміст педагогічних журналів та додаток „Бібліографія шкільних підручників і допоміжних матеріялів" (Віктор Пеленко) — доповнюють цілість цього цікавого числа, що повинно найтись на столі не тільки педагога, але кожного, хто цікавиться нашими виховними справами.

„Відгукніться" можна замовляти, звернувшись на адресу: World Congress of Free Ukrainians, 2118 A Bloor Str. West, Toronto, Ont. Canada, M6S 1M8.

Андрій Бук

ЕКОНОМІКА ЗСА ВЕСНОЮ

I.

Захитаний економічний стан в першому кварталі, через затяжне сповільнення, головно в домобудівництві, автомобільній індустрії і спадаюче затруднення в мануфактурі весною почав в деяких секторах поправлятися і віддаляти рецесію. Валова продукція, яка в першому кварталі зросла на 1.9, а не 2.1 відс., як раніше подано (м.р 3), а інфляція 5.4, а не 5.7 відс. весною валова продукція не змінилася, а інфляція зросла до 5.6 відс., через зростаючі ціни і доходи.

Індекс економічних показників в квітні впав на 0.2 відс., 7 на 11 впало, найбільше будова і продаж домів — п'ятий місяць під ряд, а в травні зріс на 0.8 відс. до 146 відс. 7 з 11-ти показників зросло, що вказує, що економіка почала стабілізуватися, головно через зростаючі замовлення в мануфактурі, в якому затруднення 12 місяців спадало. Фабричні замовлення в травні зросли на 2.1 відс. — 5 біл. дол. до 241 біл. дол. в річному зіставленні, головно на авта, через можливий страйк осінню (в квітні сильно впали 2.3 відс. головно транспорт), найбільше зросли замовлення військові (19 відс.), літаки і транспорт (12 відс.) вони є важним економічним барометром, головно мануфактурної продукції. Сильно зросли замовлення на машинове знаряддя, головно в квітні на 9 відс. — 290 міл. дол., найбільше від 6 місяців, через збільшений капіталовклад в мануфактурні підприємства, щоби зрушити економічне сповільнення. Також зросли в травні замовлення на інші тверді продукти, що вказує, що мануфактурний сектор поправився. Індустрійна продукція в травні зросла на 0.6 відс., головно через збільшену продукцію авт, попередні місяці без змін. Фабрики, копальні і обслуга працювали зі збільшеною продуктивністю 0.3 до 83.6 відс., найбільше обслуга 84 відс.

Конструкція домів в квітні впала на 1.4 відс., 4-ий місяць під ряд паде, через високі мортґеджі, збудовано 12 міл. в річному зіставленні, найменше від рецесії в 1982 році. Продаж домів в березні і квітні впала, в травні дещо зросла (0.4 відс.), перший раз за 6 місяців, але високі мортґеджі і відсоткова стопа дальше сповільнять домашню індустрію, яка сьогодні найвища від вісьмох років і можуть продовжити економічне сповільненя. Продано лише 532,000 домів в пересічній ціні 150,000 дол. Найбільше впала продаж на північному сході, лише на заході зросла (7.3 відс.). Продаж вживаних домів в квітні впала на 2.1 відс., а в травні на 0.4 відс.. — 446 біл. дол. в річному зіставленні, третій місяць підряд, найбільше в на житлові будинки.

Продаж авт в квітні і травні впав на 6 відс., продано 7 міл. авт, найбільше Крайслер 17 відс., але в червні продаж домашніх авт сильно зріс на 12.5 відс., після вісіммісячного застою, продано 7.5 міл. авт; Дженерал Моторс 7.8 відс., Форд 4.5 відс., а Крайслера продаж впала на 5.6 відс. У наступних місяцях продаж може впасти через збільшену продукцію в червні, через страйк восені.

Індекс продукційних цін в травні зріс на 0.3 відс., 3-ий місяць, головно енергія, і авта, на деякі харчі і оливу впав, через гіперпродукцію, на бензину дещо зріс, на будуче зросте більше, через збільшені податки (29 стейтів вже піднесли). Через спадаючу нафтову продукцію в 1989 році 17 відс. — 8.5 міл. бочілок денно, 3-ий місяць підряд, мимо того, що консумція спадає, бо місцева продукція зменшилася з 7.9 до 7.3 мільйона бочілок денно, назріває проблема збільшення верчень (сьогодні 900). Ціни на тверді продукти, домашнє устаткування, харчі, ярину, овочі і медицину за 12 місяців зросли на 3 відс., до кінця року можуть зрости до 5 відс. (м.р. 5.8 відс., найбільше від 1981 року). Консумційні ціни в травні зросли умірковано (0.2 відс.), головно енерґія, одяг і деякі харчі, найбільше в Дітройті і Даллас (0.6 відс.), в Гюстоні впали (0.3 відс.) так що інфляція за п'ять місяців зросла з 4.8 до 5.6 відс.

Ціни на фармерські продукти зросли на 0.7 відс.: кукурудза, м'ясо, бараболя, молоко, впали на яйця і набіл. Через дешевші ціни на рільничі машини і навози фармерські доходи ц.р. зростуть з 53 до 58 біл. долярів. Ціни на дорогоцінні металі, головно золото в квітні захиталися, через збільшену продаж СССР і Південної Африки, в травні зросли і зростатимуть, через заповіджений на довший час страйк в Південній Африці, захитану продукцію в СССР і можливість страйку. Дрібна продаж весною впала, найбільше в травні на 0.7 відс. — 147 біл. дол., 4-ий місяць паде, найбільше за останніх 6 місяців, тому зростатимуть запаси, спадатиме затруднення.

Доляр дальше тратить на вартості, що збільшить експорт і зменшить торговельний дефіцит. Торговельний дефіцит в березні збільшився на 8.5 біл. дол., головно через Японію, бо імпорт зріс на 4 біл. дол. до 42 біл. дол., головно оливи, а експорт на 1.5 до 34 біл. дол., головно мануфактури. В квітні дефіцит зменшився на 17 відс. — 7 біл. дол., другий раз найбільше зменшення за останніх шість років, бо імпорт зменшився на 6.2 відс. — 32 біл. дол., головно авта і олива (імпортовано 35 міл. бочілок менше) експорт 32 біл. дол., головно компютери і літаки. Торговельний дефіцит ц.р. зменшився з 109 до 92 біл. дол., майже половина дефіциту з Японією.

Закінчення буде.

Михайло Панько

М О В А

Ти милозвучна —
Так пишуть граматики всякі,
Ти мелодійна —
Співається звук твій легенько.
Тебе кохають
Тихенько, щоб люди не знали.
Тебе бояться
За вікнами власної хати.
Тобою пишуть
Серйозні, важливі творіння.
В тобі сумніваються
Кар'єристи й сучасні буржуї.
По плечі поклепують
Тебе дослідники вчені.
Тебе заміняють
На мови держав могутніх.
Тобою говорять,
Щоб батьків потішити рідних.
Ти для мене вічна,
Бо зрісся з тобою навіки.

„Наше Слово", Варшава, 1984.

Ліда Палій

НА ПОЛТАВЩИНІ ВЖЕ ТАКОЖ ВЕСНА

(Нотатки із Шевченківського святкування 18-22-го травня 1990 року)

IV.

Посередині вулиці були вивішані твори народних майстрів. Це переважно „вишивані" килими. То тут, то там траплялися старі сорочки прегарно вишиті, звичайно тільки білим кольором, нічого, однак не можна було купити. Були цікаві картини малярів-примітивістів. Демонстрували прядення, вишивання. Коли я питала молоду учительку, чому пропадає справжнє народне мистецтво, вона відповіла, що колгоспники такі запрацьовані, що не мають ні часу, ні сили на килимарство і на традиційні вишивки.

Я загубилася між товпою. Зустріла нашу групу щойно на обіді, де нас, як звичайно, щедро гостили.

По полудні відбувся перед будинком райвиконкому концерт у честь Шевченка. Були промовці, співали хори, грали бандуристи, танцювали. Маленька дівчинка в народному строї щораз бігала з китицями квітів до виступаючих. Було холодно і весь час грозив дощ, то й глядачів не було багато.

Там трапилась і несподівана подія. Старенький чоловік, підпираючись на костур, приступив до Ю. Мушкетика, що сидів посередині першого ряду і голосно заявив: „То ви тому (показав на пам'ятник Леніна) ставите пам'ятники, а Шевченкові досі не поставили!" Колись за такий виступ міліція відвела б старушка, тепер, однак, голова Спілки Письменників вислухав його, й опісля, під час ще одних привітань в будинку райвиконкому, заявив чиновникам, що до нього зверталися люди й домагалися пам'ятника Шевченкові тут у Великі Багачці. Чиновники покивали головами й обіцяли щось в тій справі зробити.

Будинок райвиконкому стоїть на горбі на кінці головної вулиці. До нього ведуть імпозантні сходи (ідучи цими сходами, один з письменників шепнув мені: „Уявляєте собі, як тут трясуться коліна тих, що їх покликали нагору!") І нагадались мені рядки Шевченкової поеми:

Цвітуть сади; біліють хати,
А на горі стоять палати...

У будинку численні кімнати, в яких, мабуть урядують ті, що їх на Верховній Раді хтось назвав „рабовласниками".

Після цієї церемонії нас поділили на ще менші групи, які мали відвідувати сусідні села. Одним прийшлося оглядати школи, клюби, чи колгоспні господарства і їх гостили в офіційних залях. Я, однак, мала щастя ще з трьома письменниками, попасти у Остап'є. Там ми пройшлися охайним селом і милувалися мальовничим берегом ріки Псла.

Одне мене тільки дивувало, що це була неділя, а на вулицях села не було видно ні живої душі, навіть діти не бавилися.

Один із керівників колгоспу запросив нас на справжній бенкет до своєї хати, де ми зустріли його всю рідню. Гостили щиро і щедро й не помогло переконувати, що ми щойно обідали. Були й тости коньяком. Зайшли два музиканти й грали веселі народні пісні. На прощання дістали ми від господарів рушники з друкованим взором і по ще одному примірникові „Кобзаря".

Поворот полем у малому джипі був якийсь незвичайний. Показалося призахідне сонце, позолотило дерева, пшеницю. Ми пристали, щоб намилуватися красою краєвиду і тоді десь між Остап'єм та Білоцерківкою я вперше в житті почула спів солов'я.

Монастир, який не був у програмі

Четвертого дня письменники розійшлися відвідувати трудові колективи й навчальні заклади, де вони читали свої твори. Я була така втомлена, що мусіла від цього відмовитися. Відпочивала в кімнаті, писала картки. По полудні притрапилась мені незвичайна нагода поїхати у монастир, який не був у нашій програмі, мабуть тому, що він тепер у жалюгідному стані. Група молодих людей, які вивчають англійську мову, в заміну за кілька годин англійської конверзації згодилась завезти мене на гору до колишнього Хрестовоздвиженського жіночого монастиря. Ця будівля високо на горі добре видна з міста, а дзвіниця дуже подібна до Софійської дзвіниці в Києві. Колись малював цей монастир Шевченко. Сьогодні будівлі знищені, запущені, закриті. Ще видні бароккові оздоби біля вікон і дверей. Перед будівлями — бур'яни, сміття, розкинені кам'яні брили. Мої супутники казали мені, що монастир мають відновити й віддати монахиням.

Вечором був прощальний бенкет. Заїдали, пили, промовляли й підносили тости наші й чужинці. Мадяри бажали нам такої незалежности, яку вони здобули. Кубанець твердив, що вперше за двісті років він має відвагу говорити про українську Кубань. Чим більше було тостів, тим відважніші були промови.

Подорож до Канева

Останнього дня письменники роз'їхалися, одні додому, інші до Києва на святкування там біля пам'ятника

(Закінчення на стор. 3)

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

НА ПОЛТАВЩИНІ...

(Закінчення зі стор. 2)

Шевченка, а нас кількоро поїхали до Канева. Крім кількох письменників з Києва, наша група складалася з австралійських українців, з двох мадярів і їхнього перекладача та казаха з Форт-Шевченко.

По дорозі ми пристали, щоб оглянути колгоспний ярмарок у Лубнах. Тепер передновок і не було багато товару на прилавках, от кілька буряків, мірочка соняшникового сім'я, малесенькі нові картопельки, редька й якесь лічниче зілля. Народ товпився біля авта-цистерни, де продавали квас. (Приємно було, що напис був український: „Хлібний квас. Лубенського ГУТ").

Далі дорога вела через Черкаську область. Тут назви сіл вже в українській мові. При шляху більше сіл і терен вже не такий рівнинний, а більш різноманітний від того, що бачили на Полтавщині. Були тут пагорби, ліски.

Біля Шрамівки купили рибу, ковбасу, помідори, соки. Чоловіки десь роздобули горілку і ми сіли над берегом річки перекусити.

Біля нас хлюпала вода об три напівзатоплені човни, верби мочили гілки у плесі, галасувала пташня.

При в'їзді до Канева з лівого берега Дніпра, біля величезного кам'яного бандуриста знову вітали нас дівчата короваєм і сіллю. Юрко Ткач прийняв і поцілував його, як каже звичай, у нашому імені. Тут цей коровай — традиційний хліб — смакував особливо добре.

Неприємно вражає в Каневі багато індустріяльних комплексів. Вони, як знаємо з преси, посуваються чимраз ближче до Дніпра і їх видно вже частинно з Тарасової гори. Чи вдасться стримати ширення цього індустріяльного страхіття?

Під горою купила пахучих конвалій, щоб покласти на могилі Тараса.

На гору йшли новими вигідними сходами, яких ще не було під час моїх останніх відвідин. Пахло дивним зіллям і цвітом акації, пташки виспівували прегарними голосами. А біля могили тиша й пустка.

Перейшлися музеєм з неоціненими скарбами. Гість з Форту Шевченка подарував музеєві шапан (плюшевий халат) і бирик (шапочка оздоблена хутром), яким здавна казахи нагороджували народних співців. Їх поклали у юрту, яка стоїть посередині однієї із заль.

Музейний гід ще не зовсім „перебудувався". Показала, вправді, вже реставрований, первісний хрест з могили, який тепер стоїть біля музею, але коли їй прийшлося оповідати про сучасний пам'ятник, повторяла старі фрази, про це, що його поставили „незаможні селяни". Цей пам'ятник поставлено вже за Сталіна, який відкинув багато добрих проєктів включно з проєктом Кавалерідзе.

Хотілось би колись побачити замість цього обеліска з фігурою поета, величний хрест на могилі Шевченка, і дати поетові можливість полинути „до самого Бога молитися".

Перед пам'ятником Шевченка. Полтава. Шевченківські святкування, травень 1990.

Народна творчість на святі Кобзарського Мистецтва у Великій Багачці на Полтавщині.

Шевченківські святкування. Полтава, травень 1990.

Головна Управа
Українського Лікарського Товариства
Північної Америки
звертається до
Установчого Збору Української Медичної Асоціяції в Києві
з особливим привітом.

Шановні Колеґи, Дорогі Друзі по професії!

Ваш почин оформити себе в медичну асоціяцію ми, колеґи з-за океану, вітаємо зі щирим серцем і радістю. О. Олесь нині спокійно міг би сказати: не „радість з журбою обнялась", а радість з радістю створили в Києві чудове історичне плетиво, як гармонію нашої з Вами едности. Ваш золотий гомін застукав до наших сердець, які спонтанно відізвались в один такт:

GAUDEAMUS IGITUR IUVENES DUM SUMUS.

За Головну Управу УЛТПА:
д-р Ліда Марія Клодницька-Процик, голова
д-р Пилип Демус, секретар

Авторський вечір І. Сеник в Ню Йорку

Розгортаю життя
Як сувій полотна...
Ірина Сеник

Заходом 64-го Відділу СУА в Ню Йорку 22-го червня в залі НТША відбувся авторський вечір поетеси, мисткині і довголітнього політв'язня Ірини Сеник.

Вечір відкрила голова Відділу Христина Навроцька. Вона привітала і представила дорогу гостю її численним уболівальникам та духовним посестрам. Авторка виголосила зворушливе слово про долю української жінки в Совєтському Союзі. Перелічуючи тернистий шлях у „храмі, що куполом йому в'язнична стеля, іконостасом — помарнілі лиця жінок, страждаючих надміру", яких не зламав терор концтаборів Мордовії, Казахстану, Норильська, Воркути — згадала героїнь Катрусю Зарицьку, Галину Дидик, Дарію Гусяк, стареньку ігуменю Софію Мармаш, яка ночами сибірськими навчала слова Божого спрагнених в'язнів. Не всі повернулися живими додому, багато залишилися в чужій замерзлій землі на Анґарі, у Заполярії, Сибіру. Сучасні українські жінки, які пройшли через московські тюрми, повернулися в Україну, стали в авангарді українського відродження. До них належать: Ірина Калинець, Атена Пашко, Ольга Горинь, Марія Гель, Оксана Сапеляк, Надія Сивенька, Люба Леник, Ніна Строката, Надія Світлична, Лариса Скорик та багато інших невідомих імен. Ірина Сеник не ідеалізує їх, а сприймає як питоменність української жінки, як плід нескореного народу, для яких добро рідної нації — найвищий закон.

Дорога гостя продеклямувала дещо зі своєї поетичної творчости — вірші: „Верни мені Різдво", „Червень у Львові 1941 р.", „У моїй батьківщині, найдорожчій у світі", „Ланцюг єднань", вірші, присвячені матері й сестрі, тлінні останки яких залишилися в холодній землі Анжеросудженська, „Мамо, на твоє горе — Біле море" та дещо з інтимної лірики.

У другій частині вечера Надія Світлична, колишній в'язень мордовських концтаборів, дуже тепло привітала Ірину Сеник, з якою ділила три роки каторжні нари. Вона в коротких словах згадала поетичну душу Ірини, її життєрадісність, теплоту серця, любов до вишивання. Вона вишивала на кусках табірних робочих рукавиць, невільничих нашивках в'язнів, на мішковині. Весь барак їхній був прикрашений вишивками. Відбирали від неї голку, а вона вишивала риб'ячою кісткою, обдаровувала співв'язнів вишитими закладками, комірцями вишиваними на табірній ноші, вишиваними „різдвяними свічечками". Мабуть, ця пристрать до вишивання допомагала Ірині перенести страхіття довголітнього ув'язнення. За власними словами поетеси: „Все життя — у життї і життя — як шиття". Її вірші ліричні, не політичні, передмову до них у 70-их роках написав Вячеслав Чорновіл, назвавши її „жінкою, створеною,щоб кохати". За це обом авторам присуджено по одинадцять років концтабору й заслання. Вся родина Ірини була ув'язнена: мати, сестра, брат-підліток — все життя у розлуці. Ірина Сеник — духовно пов'язана з українським Львовом, Церквою, Союзом Українок, Т-вом „Пласт". На думку Надії Світличної, українська діяспора повинна використати досвід приїжджих з України, записувати їхні переживання для джерельної документації, бож це все наша історія, в якій український народ пройшов тернистий шлях.

Наталія Даниленко — шкільна товаришка сестри Ірини Сеник Леоніди, коштом якої появилася збірка І. Сеник „Сувій полотна", підтвердила конечність збирати відомості про тих, що безслідно загинули в нерівній боротьбі з найжорстокішим у світі режимом.

В дискусії і запитах Ірина Сеник давала вичерпні відповіді присутнім та ставила свій підпис для охочих читачів збірки „Сувій полотна".

Закінчуючи цей рідкісний вечір, голова 64-го Відділу СУА Х. Навроцька подякувала доповідачкам за зворушливі розповіді і попросила присутніх на смачну перекуску.

Оксана Луцька

ШАХТАРІ...

(Закінчення зі стор. 1)

прийняли звернення до комуністів — народних депутатів України і до Верховної Ради УССР, в якому вимагали відставки В. Івашка з посту голови Верховної Ради, прискорення прийняття законів УССР про суверенітет, про підприємства, про землю, і про місцеве самоуправління.

В резолюції шахтарів записано такі вимоги:

„Необхідно усунути партійний диктат в господарському житті , для чого винести партійні комітети і комітети ВЛКСМ з підприємств, організацій, установ. Треба виключити можливість партійно-генеральського перевороту, ліквідувавши політоргани в Совєтській армії. Треба націоналізувати майно КПСС, створене в результаті монополізації цією партією влади і засобів масової інформації. Сьогодні відомо, що голова Ради міністрів СССР отримує заробітну платню не за керівництво країною, а за те, що належить до вищого ешелону КПСС. Отже не дивно, що уряд виявився нездатним за рік виробити ефективну програму виходу країни з економічного глухого кута. Такий уряд повинен піти у відставку. Ми вимагаємо створення нового уряду, до якого повинні входити всі сили суспільства — тільки уряд народної згоди може отримати кредит довір'я для рішучих кроків задля виведення країни з кризи. Всі наші вимоги розумні і справедливі і ми звертаємось до Президента країни з пропозицією оголосити про департизацію економіки своїм указом".

Резолюцію страйкуючі шахтарі вислали М. Горбачову.

НАЙБІЛЬШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ контрактор, друга найбільша компанія виробництва літаків після Боїнґу корпорація Мек Донелл Даглас повідомила про звільнення 17,000 своїх працівників в зв'язку із зменшенням бюджету Пентаґону. Звільнення 13 відсотків працівної сили стало економічним ефектом зменшення видатків Пентаґону та великої конкуренції у летунській промисловості. Корпорація МекДонелл Даглас збирається закінчити виробництво ряду військових літаків.

НОВА МОГИЛА СЕРЕД ЧЛЕНІВ
УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО
ТОВАРИСТВА

Д-р МИРОН ДОЛИЛЮК,

член УЛТПА, упокоївся 24-го лютого 1990 року на 38-му році життя в Чикаґо.

Покійний, закінчив медичні студії на Чикаґському університеті в 1977 році, а спеціялізувався у внутрішніх недугах у знаному чикаґському шпиталі Майкл Різ. Покійний Мирон працював над білковинами віруса Айнштайна-Бара і праця ця дала йому докторат з ґенетики у внутрішній медицині. Мирон пішов дальше у своїх студіях, осягаючи знання спеціяліста від критичних недуг віддихових проводів. Ввесь час працював у своїй приватній практиці. Довга, невилікувальна недуга перервала нитку його життя завчасно, залишаючи дружину Ларису з Павлинських вдовою, а двоє дітей, (11 і 6 років), сиротами.

Українське Лікарське Т-во, якого Покійний був членом, прощає його на Вічний Спочинок.

Головна Управа УЛТПА в Чикаґо

ПОДЯКА

Дня 17-го грудня 1989 р., несподівано відійшла від нас

бл. п.

ІРЕНА з ВАЧКОВИХ ФЕДІВ

Цією дорогою складаємо щиру подяку всім, хто допоміг нам відправити Покійну на Вічний Спочинок.

Дякуємо Всч. о. архимандритові В. Поспішилові й Всч. о. Богданові, пароховi церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. за відправлення Панахиди і похорону та за теплі слова прощання. Всч. о. Борсі за відправлення Служби Божої і Панахиди в 40-ий день.

Щира подяка членкам 28-го відділу СУА, зокрема Таїсі Богданській за прощальні слова; Іванці Кононів за прочитання зворушливого прощання, написаного Галею Клим, та за чудове виконання "Ave Maria".

Усім Приятелям, які своєю присутністю, квітами, даром на Служби Божі, прощали Покійну.

Щира дяка також за зложені датки в пам'ять Покійної на: Гарвард 100.00 дол. — Марія Храплива; АГРУ — 100.00 дол. — В. і С. Сенежаки; Стипендійну Акцію СУА 325 дол., в тому 100.00 дол. — Б. і А. Кравчуки; по 50.00 дол. — Б. і Д. Колатало, Ріта й Рей Оберлайтнер; по 25.00 дол. — Наталія Чапленко, Галя Клим, А. і С. Фединишини, П. і О. Бокали, М. і Т. Мелешки.

Слід відмітити похоронне заведення Литвин і Литвин в Юніон, Н. Дж. за бездоганну услугу.

ВІЛЬМА Й АВҐУСТИН МАЛКОВИЧІ
ВАСИЛЬ І АНДРІЙ ФЕДІВ

В ДЕСЯТУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Найдорожчої
МАМИ, БАБЦІ І ПРАБАБЦІ

бл. п.

МАРІЇ ДАНИЛОВИЧ
з ЛОДИНСЬКИХ

та

В ТРИНАДЦЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Найдорожчого
БАТЬКА, ДІДА І ПРАДІДА

ІВАНА А. ДАНИЛОВИЧА

були відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ і ПАНАХИДИ

в понеділок, 2-го липня 1990 року
в церкві св. Арх. Михаїла в Ню Гейвені, Конн.
та у Преображенськім Монастирі, Редвуд Валлей, Каліф.

В світлу пам'ять Покійних складаємо 500 дол. на Фонд Допомоги Дітям в Чорнобилі.

Доньки:
ІВАННА ГАНУШЕВСЬКА
ОЛЕКСАНДРА КИЗИК
з Родинами

25-го липня 1990 р.
У П'ЯТНАДЦЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Незабутнього

сл. п. д-ра

Михайла Сосновського

ПУБЛІЦИСТА І ЖУРНАЛІСТА

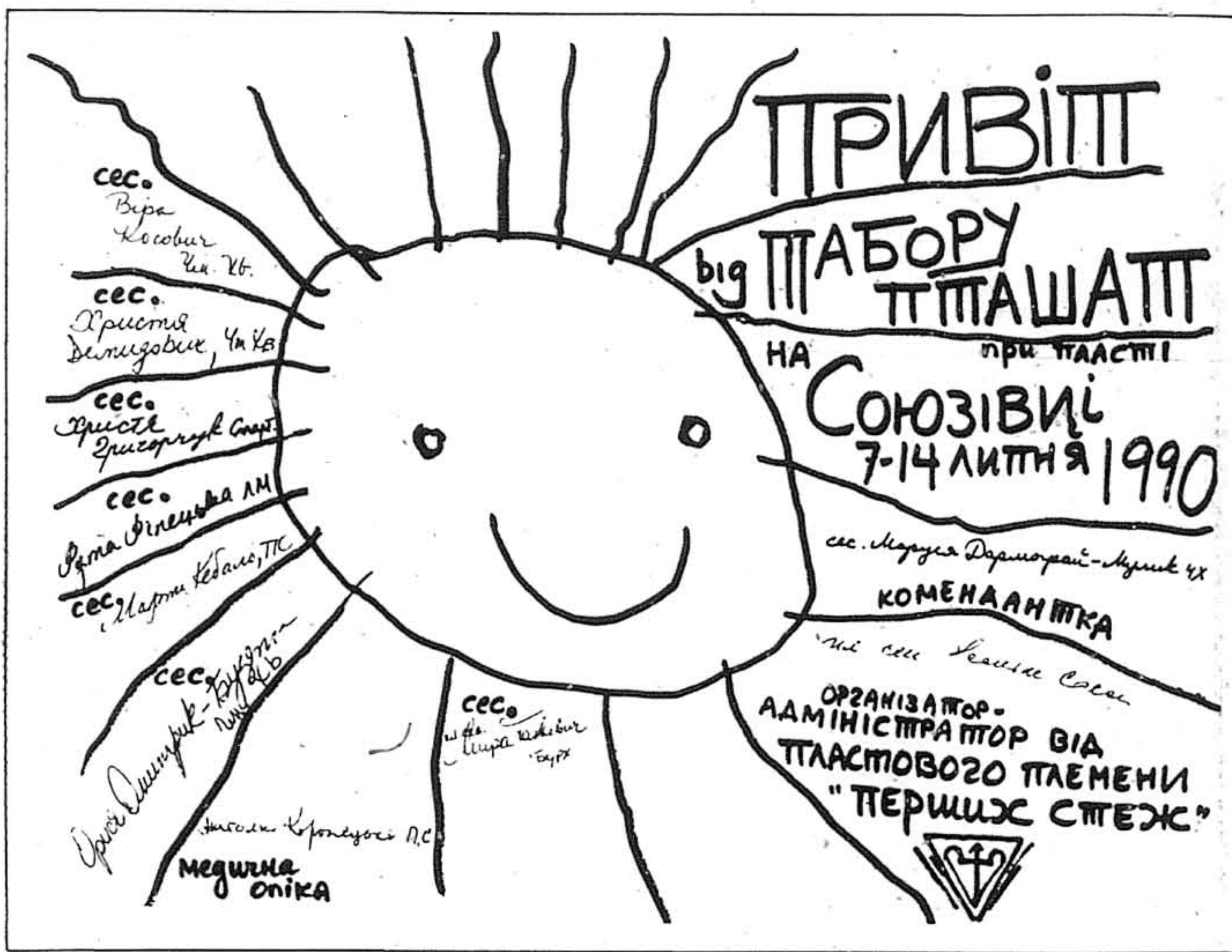
будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в Торонто, в церкві св. Миколая;
в Нюарку, в церкві св. Івана Хрестителя;
в Римі, в Обителі Отців Студитів.

У глибокому сумі клонимо наші голови перед світлою пам'яттю Покійного і просимо Приятелів і Знайомих згадати Його в цей день у своїх молитвах.

ОКСАНА СОСНОВСЬКА
з РОДИНОЮ

Закінчення шкільного року в Кергонксоні

Цього року 89-ий Відділ СУА ім. Лесі Українки св' яткуватиме 25-ліття свого заснування. Багато праці зроблено за цей час. Але найбільше уваги Відділ присвятив дітям, бо взяв на себе великий обов'язок і честь виховання дітей в школі українознавства. В Кергонксоні і околицях немає багато молодих родин з дітьми шкільного віку, але вони розуміють потребу навчання українознавства і привозять своїх дітей кожної суботи до школи.

Цього року в школі навчалось 24 дитини, з них п'ять — у садочку, яким провадила Катя Флис. Учительський склад: Павліна Олексів, яка також провадила шкільним хором, Марія Панчишин, Дана Феліціяно, Геня Фединяк і Лідія Яців, як заступниця. Айлин Оприско навчала школярів народних танців. Адміністративною управительколю була Стефанія Барановська. Отець канонік Еміль Шараневич був духовним опікуном школи після того, як о. парох Лев Любинський тяжко захворів.

В суботу 16-го червня, о 10 год. ранку розпочалося свято закінчення учбового року відправленням Молебня до найсвятішого Серця Христового у церкви Пресвятої Тройці, де приміщується школа. Отець кан. Е. Шараневич підкреслив у проповіді, що: „...діти мають бути вдячні Богові, родичам, вчителям і самим собі за що вони посвячують час і труд, щоб здобути науку". Отець дав приклад про доброго сівача, який клячав і молився на початку і на кінці роботи і дякував Богові, що допоміг йому ту роботу зробити. Після того всі присутні перейшли в церковну залю, де відбулася коротка програма, що складалась з віршів і пісень. Програму відкрила та привітала дітей, родичів і гостей-союзянок виховна референтка Відділу Лідія Яців, яка подала програму дня у виконанні учнів усіх кляс.

На початку виступили: Люсієн Войт, Олесь Стецик і Аріяна Лонкевич, що продеклямували вірш Іванни Савицької „Летить літак". „В горах Карпатах" — співав цілий хор при акомпаніяменті Ева Панчишин, а „Червону руту" В. Івасюка — відспівали Віра Феліціяно, Андрій Кейд, Ева Панчишин. Вірш „Мово рідна" Воробкевича продеклямували Софійка Стецик, Мирослава Фединяк і Тереса Касіяк. Пісенею „Ой, під гаєм, гаєм" хор закінчив мистецьку частину. Хором керувала учителька П. Олексів. Після мистецької програми була роздача свідоцтв. Учителька П.Олексів, яка частинно відповідала за навчальну програму цього року, нагородила дарунками всіх учнів за їх успіхи в різних ділянках, а Відділ Обдарував всіх учительок. Учителськи і батьки підготували обильну гостину для всіх присутніх. Діти ще довго забавлялись різними іграми.

На другий день, 17-го червня, приступили три учні школи до св. Причастя: Катерина і Христофор Касіяки і Микола Феліціяно.

Софія Феліціяно і Ева Панчишин успішно склали іспит з „ріджентс" при відділі чужоземних мов за навчання української мови в школі українознавства та дістали по три кредити.

Ще треба зазначити, що діти беруть участь в різних загальних імпрезах громадянства, влаштовують виключно шкільні. Так в суботу, 12-го травня відбулося Свято матері з виступом шкільного хору, деклямаціями і народними танцями.

Ольга Денисенко

ВІЧНИЙ КОБЗАР

У неділю, 20-го травня, відбувся концерт в честь Тараса Шевченка в залі Стейтового учительського коледжу в Баффало, влаштований учнями „Рідної Школи" при співучасті жіночого хору Відділу ОЖ ОЧСУ „Мрія" і Українського Студентського Клюбу, тобто тими, що колись були учнями „Рідної Школи".

Задум програми надзвичайно цікавий, бо зовсім відрізняєся від усіх попередніх своїм укладом і також тим, що виконавцями були аж три компоненти.

Мирослава Дмитрійок, автор монтажу „Вічний Кобзар" і режисер, мусіла вкласти багато часу і праці для написання і проведення його в життя.

Через цілу одночастинну програму Тарас Шевченко (Андрій Пришляк) сидів на сцені і писав великим гусячим пером свої „Думи", а на їхньому тлі відбувалась дія як витвір його уяви. А. Пришляк розминувся зі своїм покликанням. Його поява на сцені, особливо в ролі молодого Шевченка — ніби знята з образу, також слово, в якому віддзеркалювалося душевне переживання, було дуже зворушливе і переконливе.

Ведучий програмою Андрій Дмитрійок, який за текстом в'язав цілу програму, був дуже добрий. Слово виразне, чисте, прочитане з повним зрозумінням своєї ролі. Це була драма про життя Шевченка, зложене з образів.

Велику ролю відгравали тут світлові ефекти, які були дуже влучно виготовлені, надаючи цілости якогось містичного характеру. Це праця Михайла Петришина.

Декорації у формі пристаков виготовив Володимир Бурда зі сином Васильком, костюми — Леся Місечок, Марія Обермілер і Оксана Михаськів.

На тлі слів Шевченка появилися постаті наче привиди: Тарасова Муза — Уля на Мороз, Причинна — Оленка Боднарська, Русалки — дітвора „Рідної Школи", Калина — Мар'янка Якубовська, малий Шевченко — Адріян Депутат (веселий хлопчик, що йому тринадцятий минало), Шевченко-солдат — Адріян Грещишин, який зумів передати правдивий образ Шевченка в неволі, і три душі, появу яких оголосив Олесь Плешкевич: Тамара Тютюнник, Уляна Мороз і Христя Пашковська.

У продовженні монтажу старий вже Шевченко розмовляє з Україною (Розрита могила — Оксана Михаськів) і останнім своїм віршем прощається зі своєю Музою (Уляна Мороз), бо йому вже час

Заходиться риштувать
Вози в далекую дорогу...
На той світ, друже мій,
до Бога
Почимчикуєм спочивать...

На закінчення монтажу Марійка Хом'як і Юрій Депутат склали вінок перед портретом Тараса Шевченка і продеклямувала вірш Володимира Самійленка.

У виставі взяли участь два хори: дитячий біля фортепіяна (Оля Чмола) і по другій стороні, за диктором, хор „Мрія" зі своєю улюбленою диригенткою Наталкою Процьків-Бабицькою. Своїми хоровими вставками вони причинилися до ілюстрації цілости режисерського задуму.

Хоч ця досить скомплікована постановка була виконана самою молоддю без театрального досвіду і навіть дітьми, вона випала надзвичайно добре.

Ірена Лаврівська

ВИСТУПАЮЧИ НА ЗАСІДАННІ сенатської Комісії у справах безпеки, нюйоркський сенатор-демократ Даніел Мойнинген заявив, що Сі-Ай-Ей давала виразно перебільшену оцінку економічної могутности Совєтського Союзу, що викликало занепокоєння його військовою потужністю та занадто великі витрати на оборонні цілі. На думку Д. Мойнингена дані Сі-Ай-Ей, які довго вважались найдостовірнішим західнім джерелом інформації, про теперішній стан економіки СССР також перебільшені. Згідно з іншими даними, економіка СССР становить всього 14 відсотків по відношенню до американської, але більш реалістична пропорція сенаторові вважається як 1:3. Визначний економічний аналітик Сі-Ай-Ей Джордж Колт згодився з тим, що дані його агенції могли бути перебільшені, але він пояснив це надзвичайно складними умовами, в яких проводились економічні підрахунки. Майкл Боскін, предсідник президентської ради економістів, підтвердив, що будь-яка спроба провести аналізу економіки Совєтського Союзу супроводжувалась великими труднощами. Неможливо було точно визначити об'єм виробництва та споживання, встановити дійсну купівельну вартість совєтських грошей.

За ціну...

(Закінчення зі стор. 1)

фільм, що розповість про цю трагедію народу, має бути народним". Цю відозву кіностудії передавано, як розповідає нам О. Янчук, в радіо і телевізії, закликаючи українське населення, щоб кожен дав на його виконання ціну свічки — значить один карбованець. В короткому часі зібрано 1,300,000 карбованців, але, як каже молодий режисер, хочеться, щоб цей фільм був виконаний якнайкраще технічно.

Тому поїздка О. Янчука до ЗСА мала дві важливі цілі. Першою із них було на запрошення Гарвардського Інституту Українознавчих Студій переглянути тамошні архіви та знайти ще додаткові матеріяли і зізнання поодиноких осіб про голод, а другою — зібрання фондів на закуп плівки фірми „Кодак", камери „Арріфлекс" і апарату на перезапис, що коштувало б 250,000 дол.

Він розповідає нам про свої відвідини 32-ої Конвенції Українського Народного Союзу, де проєкт фільму про Великий голод викликав велике зацікавлення делегатів і пропозицію, щоб цей український фільм був спільним ділом українців цілого світу. Саме на конвенції сугеровано молодому режисерові якнайбільше зустрічей з українцями в ЗСА в шуканні фінансової допомоги. З такою думкою О. Янчук відвідав Каліфорнію, де познайомився з молодими українськими кінематографами та підприємцями, які зацікавлені дати свій вклад у продукцію так важливого для українців фільму.

Тут О. Янчук здобув також велику підтримку американського історика та найбільше авторитетного дослідника Великого голоду проф. Джеймса Мейса, який і звернувся з письмовим закликом до української громади в ЗСА допомогти у закупі тих апаратів, що їх не можна дістати в Україні. Дж. Мейс погодився бути також головним дорадником для фільму про голод, а Таня Д'Авіньйон обіцяла допомогти у рекламі фільму.

З усіх, однак, відвідин та розмов в ЗСА, які О. Янчук перевів впродовж кількатижневого перебування в ЗСА, найбільше зворушлива була для нього, як він сам розповідає, зустріч із поетом Василем Барком, що „поблагословив" використання його до сценарія фільму своєї повісти „Жовтий князь". Наш кінорежисер з гордістю показує примірник повісти з присвятою автора О. Янчукові та вияснює нам, що хоча перший сценарій до цього фільму виготовив С. Дяченко, тепер його фактаж з'єднається із поетичними описами „Жовтого князя".

Отже він повертається до Києва, щоб негайно розпочати свою працю розписанням режисерського сценарія із розробкою сцен, епізодів та іншого. За планами кіностудії конкретна праця над тим ігровим фільмом має розпочатися в серпні цього року, а фільм має бути готовий у вересні-жовтні 1991 року.

Вже після нашої розмови О. Янчук заходить ще декілька разів до редакції, відвідує головного предсідника УНСоюзу Уляну Дячук та інформує нас, що для датків на апаратуру для фільму відкрите вже є конто у „Самопомочі" в Ню Йорку під числом 16079-00 і кличкою „Голод 33". Кожний раз він запитує, коли появиться на сторінках „Свободи" наша розмова бож у нього надія, що українська громада в ЗСА відгукнеться на прохання допомогти у виконанні цього фільму про найбільшу сумну сторінку історії нашого народу.

І справді, коли в Україні могли зібрати у короткому часі таку велику суму, то чому б і нам не піти слідами наших земляків і оподаткуватися ціною однієї свічки?